

ні напрямки профілактичної діяльності дільничних інспекторів та повноваження дільничних в цих сферах; по-третє, збільшити штатну чисельність дільничних інспекторів міліції, яка б відповідала нормативно-встановленим нормам та підвищити статус дільничних інспекторів міліції (підвищення розміру заробітної плати, забезпечення службовими кабінетами, транспортом, персональними комп'ютерами та оргтехнікою, зв'язком тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі" від 01.12.1994 р., № 264 // ВВР України. –1994. –№ 52. – Ст.455.

2. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 04.11.2003 р., № 1303.

3. Наказ Державного департаменту України з питань

виконання покарань та Міністерства внутрішніх справ України «Інструкція про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань» від 19.12.2003 р., № 270/1560.

4. Наказ МВС України «Інструкція про порядок підготовки матеріалів для направлення хворих на наркоманію на примусове лікування до спеціалізованих лікувальних закладів Міністерства охорони здоров'я України та передачі цих матеріалів до суду» від 07.07.1995 р., № 477.

5. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України» від 20.10.2003 року, № 1212.

6. Наказ МВС України «Настанова по організації та здійсненню органами внутрішніх справ боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів» від 06.06.1995 р., № 365.

Надійшла до редколегії 17.04.2006

ПОСМЕТНИЙ В.В. НАПРАВЛЕНИЯ ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАСТКОВЫХ ИНСПЕКТОРОВ

Выделены отдельные направления профилактической деятельности участковых инспекторов, выяснена их сущность и особенности, даны предложения и рекомендации, направленные на усовершенствование организационно-правовых основ.

POSMETNYJ V.V. DIRECTION PREVENTIVE ACTIVITY OF LOCAL POLICEMEN

Separate directions of preventive activity of local policemen are allocated, their essence and features is found out, offers and the recommendations directed on improvement of organizational - legal bases are given.

УДК 343.244+343.914

Г.С. РЕЗНИЧЕНКО

Одеський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАОХОЧЕННЯ ДО ЖІНОК, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ¹

На підставі аналізу чинного кримінально-виконавчого законодавства та особливостей дисциплінарної практики в жіночих виправних установах, визначені групи та зміст заходів щодо зміни статусу засуджених в бік поліпшення їх життєдіяльності в умовах ізоляції. Висунуті пропозиції з удосконалення Кримінально-виконавчого кодексу України

Чинне кримінально-виконавче законодавство базується на тому принциповому положенні, що засуджена особа є не лише об'єктом виховного впливу, але й суб'єктом кримінально-виконавчих відносин. Гарантія дотримання прав, законних інтересів, обов'язків засудженої особи під час відбування покарання є не менш важливою, ніж забезпечення умов для дієвого виконання кримінально-виконавчими установами найсуворішого покарання, яким є позбавлення волі. Тож, проблемним є визначення ефективності зворотного зв'язку між державними установами, які виконують покарання, і особою засудже-

ного, з точки зору досягнення мети виправлення та повернення в суспільство законслухняної особи.

Дослідженням цієї теми займалися як вітчизняні, так і російські вчені: Ю.М. Антонян, В.О. Сушко, Т.О. Шулежко, А.Т. Потьомкіна, О.С. Міхлін та інші. Метою нашої роботи є визначення особливостей застосування заходів заохочення до жінок, позбавлених волі. Її новизна – у пропозиціях про доповнення частини 2 ст.30 КВК тезою, що засуджені жінки, які сумлінно поводяться, можуть бути переведені на поліпшені умови утримання.

Відомості щодо кримінально-виконавчої характеристики засудженої особи під час відбування покарання дають можливість оцінити, як впливає це покарання на засудженого. Значення всіх складових цієї характеристики

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: докт. юрид. наук Меркулова В.О. (ОЮІ ХНУВС).

засуджених жінок саме і зумовлюється тим, що дозволяє з'ясувати результативність впливу кримінального покарання у вигляді позбавлення волі, взагалі, та чинного порядку виконання (відбування) цього покарання, зокрема. Отже, надасть можливість оцінити ефективність окремих кримінально-правових та кримінально-виконавчих норм.

Лише на підставі оцінки готовності особи дотримуватися порядку та умов відбування покарання, реальних результатів їх дотримання існує можливість оцінити ступінь виправлення особи. Поки що в науці кримінально-виконавчого права оціночними показниками визначення ступеня виправлення є дані, які характеризують поведінку засудженої особи, її ставлення до праці, навчання, інших заходів виховного впливу. Усі вони опосередковано відтворюються у дисциплінарній практиці (даних щодо кількості заохочених засуджених, засуджених, які мають стягнення). До цього часу показники дисциплінарної практики є показниками стану дотримання режимних вимог у будь-якій кримінально-виконавчій установі.

Кримінально-виконавча характеристика неможлива без аналізу особливостей дисциплінарної практики в жіночих виправних установах. За загальним традиційним визначенням, переважна частина засуджених жінок, враховуючи їхні соціально-психологічні та психофізичні властивості, в умовах ізоляції поводить себе правильно, правопорушень не вчиняє. Зазначене додатково свідчить на користь тієї думки, що більшість жінок, засуджених до позбавлення волі, дотримується загальноприйнятих правил, соціальних настанов. І це, насамперед, має бути використано з метою пом'якшення негативного впливу позбавлення волі.

Заходи заохочення маємо розглядати як такі, що спроможні змінювати правовий стан засудженої особи під час відбування покарання в бік поліпшення її життєдіяль-

ності в умовах ізоляції. На підставі аналізу чинного кримінально-виконавчого законодавства маємо визначитися з двома групами цих заходів.

Перша охоплює одноразові заходи заохочення, які надають засудженій можливість морально та матеріально поліпшити свій стан на незначний проміжок часу, коли засуджена особа реалізує своє право на отримання додаткових благ. Це визначено у ч.1 ст.130 КВК, де йдеться про те, що за зразкову поведінку і старанне ставлення до праці, навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій застосовуються такі заходи заохочення: подяка, нагородження похвальною грамотою, грошова премія, нагородження подарунком, дозвіл на одержання додаткової посылки або передачі, надання додаткового короткострокового або тривалого побачення, дозвіл на додаткову телефонну розмову, дострокове зняття накладеного стягнення, дозвіл додатково витратити для придбання продуктів харчування і предметів першої необхідності гроші в сумі до п'ятнадцяти відсотків мінімального розміру заробітної плати.

Певні тенденції у сфері застосування зазначених заходів заохочення стосовно засуджених до позбавлення волі відтворюються за умови зіставлення узагальнених даних, які були отримані в Україні під час останнього спеціального перепису засуджених у 1989 р. (часів існування СРСР), і даних анкетування жінок, засуджених до позбавлення волі, за чинності нового Кримінально-виконавчого кодексу. Анкетування нами було проведене у 2005 р. в кримінально-виконавчій установі, де утримуються засуджені жінки, які уперше реально відбували позбавлення волі. Участь в анкетуванні взяли 1214 засуджених жінок (дивись таблицю).

Таблиця - Розподіл засуджених жінок відповідно до наявності заохочень (%) [1, с.51]

Кількість заохочень	Дані дослід. 2005 р.	Спец. перепис 1989 р.
Не має	53,7	53,3
Одне	21,6	20,0
Два	10,6	12,6
Три і більше	8,4	14,1
Не відповіла	5,4	-
Всього	100	100

Аналіз та зіставлення даних, визначених у таблиці, дає підстави стверджувати, що більше половини засуджених жінок (53,3 % у 1989 р., 53,7 % за даними анкетування) не мають заохочень, і лише кожна п'ята (20 % у 1989 р., 21,6 % за даними анкетування) має одне заохочення. Проте за чинних умов порівняно менша кількість засуджених жінок (на 2 %) має два заохочення, але їх кількість зменшується майже на 6%, коли мова йде про три і більше заохочень. Певна кількість засуджених жінок взагалі не визначилася у цьому питанні (5,4 %). Можна припустити, що ці особи за весь період відбування покарання не тільки не отримували заохочення, але й підлягали стягненням.

Таким чином, спостерігається тенденція зменшення кількості засуджених жінок, які б прагнули до заохочень. Причинами подібного стану є не лише фактори суб'єктивного характеру – неналежна поведінка та ставлення до праці засудженої жінки, але й окремі проблеми

законодавчого характеру.

Значення останнього маємо довести під час розгляду особливостей застосування до засуджених жінок заохочень умовно визначеної другої групи, зокрема – переведення на поліпшені умови утримання.

Друга група заходів заохочення передбачає комплексне вирішення питання: оцінка ступеня виправлення засудженої особи, наявність формальних підстав для зміни умов утримання, визначення доцільності та ефективності застосування одного з можливих видів заохочення, який має суттєво змінити весь правовий стан засудженої особи. Засуджена жінка, відбувши формально певний строк покарання, чітко визначений законом, за наявності матеріальних підстав (певний ступінь виправлення) може бути переведена на поліпшені умови утримання або у дільницю соціальної реабілітації; звільнена умовно-достроково, або ж частина невідбутного покарання замінюється на

більш м'яке покарання. Усі ці зміни під час реалізації кримінальної відповідальності спричиняють суттєве поліпшення умов відбування покарання, або ж взагалі звільнення від відбування певної частини строку позбавлення волі, визначеного судом.

Історично завжди в'язниця, як особливий соціальний інститут, уособлювала певні суперечності, пов'язані із цілями, які вона виконувала: захистити суспільство від злочина, ізолювати його на певний час, суворо покарати за вчинений злочин та виправити злочинця, який має повернутися у суспільство законослухняним громадянином. Отже, порядок та умови утримання мають бути такими, щоб сприймалися суспільством (і засудженим також) як справедливе покарання. Проте, з другого боку, вони за змістом та сутністю мають бути такими, що надають можливість досягти виправлення та ресоціалізації злочинця, повернення його до нормального життя. А це вимагало зовсім іншого підходу до виконання покарання - проблема полягала в тому, щоб виявити компромісну межу між суворістю і доцільністю умов та порядку відбування покарання у вигляді позбавлення волі.

Під час відбування покарання у вигляді позбавлення волі спостерігаються певні психологічні закономірності у сприйнятті засудженою особою кримінального покарання: насамперед, засуджений сприймає покарання як примус, усі виховні засоби - як неприємну необхідність та обов'язок, оскільки за недотримання правил участі в цих виховних заходах засудженого чекають заходи стягнення. Тож, здебільшого проведення виправних заходів сприймається ворожо. Історично доведено, що вихід існує лише один: викликати в засудженого бажання та прагнення досягти певних цілей за умови дотримання порядку відбування покарання, а сам процес досягнення цих цілей перетворити на виправно-реабілітаційний (виховний). Погоджуємося з думкою, що мотиви прагнення досягти певних цілей (змінити свої умови відбування покарання на краще, достроково звільнитися з установи тощо) можуть бути різними, проте вони завжди передбачатимуть досягнення певного ступеня виправлення, а отже позитивну поведінку під час відбування покарання [2, с.132-133].

Ураховуючи цю суперечність, відбувалися пошуки оптимальної системи заходів, які спроможні врегулювати, за оптимальних умов досягти цілей покарання. На думку окремих учених, практично з XVIII ст. (Австралія, каторга острова Норфолк) почала відпрацьовуватися система виконання покарань, коли тривалість ув'язнення мала залежати не стільки від тяжкості вчиненого злочину, скільки від інтенсивності прагнення засудженої особи до виправлення під час відбування покарання. Саме з метою виправлення засуджених пов'язується виникнення прогресивної системи виконання покарання, коли тривалість позбавлення волі, суворість умов утримання в'язня залежали від його поведінки, бажання підкорятися вимогам адміністрації, що на думку окремих вчених ще більше посилювало велику залежність засуджених від адміністрації установи [3, с.119].

Інші автори пов'язують виникнення прогресивної системи з серединою XIX ст., із часом, коли втратила своє самостійне значення Оборнська пенітенціарна система, а їй на зміну прийшла прогресивна, яка, як вважають вчені, вперше була запроваджена в Англії і полягала в наданні

ув'язненим умовної відпустки, передбачала скорочення строку покарання за сумлінну роботу, надання права побачення з рідними та листування. У подальшому ця система в Ірландії була дещо вдосконалена (передбачала скорочення строку покарання не лише за сумлінну працю, але й відповідну поведінку) і отримала назву "ірландської" [4, с.22].

За чинних умов статистика щодо застосування прогресивної системи відбування покарання відтворюється в кількості засуджених жінок, які переведені на поліпшені умови утримання. Безумовно, зміна умов відбування покарання в бік покращання (поліпшення) правового стану засудженого в межах однієї кримінально-виконавчої установи має бути суттєвою, явною, пов'язаною із значними кількісними та якісними змінами у використанні засудженою особою своїх законних прав, свобод та інтересів, а отже охоплювати всі сфери життєдіяльності засудженої в умовах ізоляції і стосуватися: порядку придбання продуктів харчування та предметів першої необхідності в магазині, кількості посилок, передач, побачень із близькими, телефонних розмов, можливості пересування за межами установи.

Так, загалом з перших днів відбування покарання в кримінально-виконавчій установі мінімального рівня безпеки із загальними умовами утримання, перебуваючи в дільницях карантину та ресоціалізації, засуджені жінки мають право витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої необхідності заробітної плати; одержувати дванадцять короткострокових та чотири довгострокові побачення; отримувати сім посилок (передач) та чотири бандеролі протягом року. За умови зразкової поведінки і сумлінного ставлення до праці після відбуття не менше однієї третини строку покарання на підставі ч.2 ст.138 КВК засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов утримання і їм може бути дозволено додатково витратити на місяць гроші в сумі п'ятдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати.

У виховних колоніях зміни правового статусу неповнолітніх, переведених на підставі ч.2 ст.143 КВК на поліпшені умови утримання, за наявності матеріальних (зразкова поведінка, сумлінне ставлення до праці та навчання) та формальних (відбуття не менше однієї четвертої частини строку покарання) підстав, є більш суттєвими і передбачають: додаткову витрату на місяць грошей у сумі шістдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати; додаткове короткострокове побачення за межами колонії один раз на три місяці; додаткові три посилки (передачі) та чотири бандеролі протягом року.

На наш погляд, ефективність інституту поліпшених умов утримання, особливо щодо засуджених повнолітнього віку, визначеного чинним кримінально-виконавчим законодавством України, є низькою. Засуджені не надають належного значення цим умовам, оскільки зміни їх правового статусу незначні, а отже не можуть суттєво зацікавити засуджених, стати дієвою перспективою у виправленні та ресоціалізації засуджених жінок. Свого вдосконалення потребує як питання змістовного наповнення інституту (обсягу набуття засудженими додаткових прав та свобод), так і визначення формальних підстав (необхід-

ного строку відбутого покарання, як умови застосування ст.138 КВК) для його застосування. Цей факт підтверджується даними нашого дослідження: на момент анкетування лише 19 % засуджених жінок користувалися поліпшеними умовами утримання. Той факт, що 21,5 % засуджених не були переведені на поліпшені умови, хоча і настав необхідний термін, а 11,4 % були позбавлені поліпшених умов унаслідок порушення режимних вимог, свідчить про декілька особливостей у сфері правозастосування цього інституту. По-перше, позбавлення поліпшених умов утримання – це третій за обсягом застосування до засуджених жінок вид стягнення (після переведення в дисциплінарний ізолятор та приміщення камерного типу) за порушення порядку відбування покарання. По-друге, засуджені (до того ж є підстави вважати, що й адміністрація установи також) не надають належної уваги цьому інституту, оскільки він не спричиняє суттєвих змін у правовому положенні засудженої особи, а отже не дотримуються чітко строків переводу. До речі, про це свідчить питома вага жінок, які взагалі не визначилися із відповіддю - 19 %. Майже кожна третя засуджена жінка (28,7 %) не переведена, оскільки не настав термін. Жінка має відбути третину призначеного судом строку покарання. Але такий же строк визначено як формальну підставу переведення жінок, засуджених за тяжкий злочин, до дільниці соціальної реабілітації (п.2 ч.1 ст.101 КВК), заміни невідбутньої частини покарання більш м'яким стосовно жінок, засуджених за злочини невеликої та середньої тяжкості, необережний тяжкий злочин (п.1, ч.4 ст.82 КК, ч.2 ст.130 КВК).

Доцільно з цього приводу звернутися до досвіду інших держав. Велике значення зміні умов у межах однієї установи надає законодавець Росії, передбачаючи триступеневу систему відбування позбавлення волі (звичайні, полегшені та суворі умови утримання, а у виховних колоніях навіть чотириступеневу систему: звичайні, полегшені, пільгові та суворі умови утримання). Спочатку всі засуджені перебувають на звичайних умовах утримання. Залежно від поведінки та ставлення до праці вони можуть бути переведені на полегшені чи суворі умови утримання [5, с.11, 90]. На підставі ст.ст.120, 121 Кримінально-виконавчого кодексу Росії, за відсутності порушень порядку відбування покарання та сумлінне ставлення до праці, після відбуття не менше шести місяців строку покарання, засуджені, які утримуються у звичайних умовах, можуть бути переведені на поліпшені умови. У зв'язку з переведенням на поліпшені умови засуджені набувають додаткових прав. Зокрема, їм дозволяється щомісячно витрачати на придбання продуктів харчування та предметів першої необхідності кошти, які є на особистих рахунках, у розмірі мінімальної заробітної плати (за звичайних умов – 50 % мінімального розміру заробітної плати); мати шість короткострокових та шість довгострокових побачень протягом року (за звичайних умов – чотири короткострокові та довгострокові побачення); отримувати дванадцять посилок (передач) та дванадцять бандеролей (за звичайних умов – шість посилок та бандеролей) протягом року.

Засуджені, які утримуються на поліпшених умовах, з метою успішної соціальної адаптації, за шість місяців до закінчення строку покарання можуть бути звільнені з-під варти. Їм надається дозвіл на мешкання та працевлашту-

вання під наглядом адміністрації виправної установи за межами колонії [6, с.64-66]. Таким чином, досвід інших держав доводить, що зміна правового стану засудженої особи, у зв'язку із переведенням на поліпшені умови утримання, може бути суттєвою, а отже може розглядатися як заохочення, яке застосовується за зразкову поведінку та сумлінне ставлення до праці засуджених під час відбування покарання у вигляді позбавлення волі.

Якщо розглядати факт переведення засудженої особи на поліпшені умови як один із заходів заохочення, маємо зазначити наступне. Аналіз вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства надає підстави для визначення певних суперечностей. Так, ст.130 КВК передбачає застосування як заохочення (окрім інших видів) заміни не відбутої частини покарання більш м'яким покаранням; умовно дострокове звільнення. Отже, переведення на поліпшені умови утримання, переведення до дільниці соціальної реабілітації не входять у цей перелік. Чи маємо ми це розуміти як той факт, що вони не розглядаються як заохочення? Чому в систему заохочень не включені переведення на поліпшені умови утримання, переведення до дільниці соціальної реабілітації?

І в першому, і в другому випадках вимагається зразкова поведінка та сумлінне ставлення до праці як підстава для суттєвих змін у правовому положенні особи, що в широкому розумінні є елементами прогресивної системи, а отже і засобами заохочення. На наш погляд, норма, яка визначає перелік заохочень, має містити всі заходи, які змінюють на краще правовий статус засудженої. Тож, ст.130 КВК має зазнати змін за змістом і визначати всю систему зменшення обсягу правообмежень.

Отже, доцільним є доповнити ст.130 частиною 2 наступного змісту: "Засуджені, які зразково поведуться, сумлінно ставляться до праці, стали на шлях виправлення, можуть бути переведені на поліпшені умови утримання або ж до дільниці соціальної реабілітації за умов, передбачених ст.ст.138-140, 143 та ст.101 КВК". Частиною 2 ст.130 вважати частиною 3 ст.130.

ЛІТЕРАТУРА

1. Потемкина А.Т. Характеристика осужденных женщин, отбывающих наказание в ИТК. Специальная перепись 1989 г. –М.: НИИ МВД РФ, 1993. –89 с.
2. Беляев Н.А. Цели наказания и средства их достижения в исправительно-трудовых учреждениях. –Л.: Изд-во ЛГУ, 1963.
3. Олейник А.Н. Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти. –М.: ИНФРА-М, 2001. –119 с.
4. Пташинський О.Б. Пенітенціарна система України. –К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. –22 с.
5. Уголовно-исполнительное право: Вопросы и ответы /Под ред. В.И. Селиверстова. –М.: Юриспруденция, 2003.
6. Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации: Краткий комментарий А.С. Михлина. –М.: Изд-во БЕК, 1997.

Надійшла до редколегії 27.02.2006

РЕЗНИЧЕНКО Г.С. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МЕР ПОощРЕНИЯ К ЖЕНЩИНАМ, ОСУЖДЕННЫМ К ЛИШЕНИЮ СВОБОДЫ

На основе анализа действующего уголовно-исправительного законодательства и особенностей дисциплинарной практики в женских исправительных учреждениях, определены группы и содержание мероприятий по изменению статуса осужденных в сторону улучшения их жизнедеятельности в условиях изоляции. Выдвинуты предложения по усовершенствованию Уголовно-исполнительного кодекса Украины.

REZNICHENKO G.S. FEATURE OF APPLICATION MEASURES ENCOURAGEMENT TO THE WOMEN CONDEMNED TO IMPRISONMENT

On the basis of the analysis working criminal-corrective legislation and features of disciplinary practice in female corrective establishments, groups and the maintenance of actions for change of the status their abilities to live condemned aside improvement in conditions of isolation are determined. Offers on improvement of the Criminal-executive code of Ukraine are put forward.

М.В. РУДИК*Харківський національний університет внутрішніх справ*

УДК 347.78.2[343.534+336.719.2]

ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ НЕЗАКОННОГО ЗБУТУ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТА БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ¹

Висвітлені питання, пов'язані з визначенням кола суспільних відносин, що входять до об'єкту та видів інформації з обмеженим доступом, які включають предмет злочинів, передбачених ст.231, 232 КК України.

Однією з основних тем дискусій у науці кримінального права є проблема об'єкту та предмету злочину. Значний внесок у її розробку внесли А.А. Піонтковський, В.Я. Тацій, А.Н. Трайнін, Н.Д. Дурманов, Б.С. Нікіфоров, Е.А. Фролов, В.К. Глистин, М.І. Хавронюк, С.С. Яценко та інші вчені-юристи. Значення об'єкта та предмету злочинів, що посягають на таємницю, полягає в наступному: по-перше, за об'єктом посягання виділені конкретні види таємниць, охоронювані кримінальним законом, - приватне життя, комерційна, банківська, професійна, службова державна; по-друге, за родовим об'єктом здійснене включення даних складів злочинів у відповідні розділи Особливої частини КК України; по-третє, дані розділи сформульовані в певній послідовності, що відповідає новій ієрархії цінностей в українському суспільстві: особистість – суспільство; по-четверте, за об'єктом посягання здійснюється розмежування видів таємниць, охоронюваних кримінальним законом. Немало вагоме, а часом вирішальне значення для кваліфікації конкретних складів злочинів, у тому числі й злочинів, що посягають на таємницю, має також предмет злочину. Питання про місце, значення предмета злочину,

про його види є дискусійним у сучасній науці кримінального права.

Метою статті є спроба сформулювати єдиний підхід до питань застосування норм кримінального права, які передбачають кримінальну відповідальність за посягання на комерційну та банківську таємницю на основі аналізу правової сутності об'єкту і предмету злочинів, передбачених ст.231, 232 КК, та розробки пропозицій щодо удосконалення діючого кримінального законодавства України. У роботі надано нове визначення об'єкту та предмету злочинів щодо статей 231, 232 КК України, а також пропозиції з удосконалення диспозицій зазначених складів злочинів.

Кримінальна відповідальність за посягання на комерційну й банківську таємницю (ст.231, 232 КК України) передбачена у розділі VII КК України «Злочини у сфері господарської діяльності».

Родовий об'єкт господарських злочинів визначається як система суспільних відносин, що складаються у сфері економічної діяльності держави, а саме відносин, які виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ та послуг [1, с.16].

Щодо безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст.231, 232 КК України, у науково-правовій літературі висловлюються різні точки зору. Так, одні автори вважають,

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Альошин Д.П. (ХНУВС).